

Oponentský posudek diplomové práce

Jan Vobořil: Komunální elity v Libni v letech 1880 – 1901, ÚHSD FFUK 2006 (170 stran + 2 přílohy)

Jan Vobořil předložil k obhajobě mimořádně propracovanou diplomovou práci, a proto mé případné poznámky se mohou týkat pouze dílčích aspektů textu.

Práce je založena na solidním pramenném výzkumu při využití poměrně rozsáhlé literatury. Úvodní stránky autor věnoval rozboru pramenů a literatury. V tomto směru musím ocenit jeho práci s prameny, kde při jejich nedostatečnosti nerezignoval na chybějící údaje a snažil se je dohledat (často zřejmě daleko pracněji) z pramenů doplňkových. Ocenění si zaslouží i jeho orientace v současné literatuře komunálních dějin, k nimž zvláště z prostředí moravských historiků (Fasora, Kladiwa) a též pražských (Pešek) vzešla řada cenných studií. Autor však využíval rovněž zahraniční literaturu, kde především v souvislosti s německými a rakouskými výzkumy měšťanstva vzniklo velké množství dílčích analýz i přehledových prací a sborníků. Z předložené diplomové práce je patrné, že tyto texty skutečně plodným způsobem využil a neuváděl je v poznámkách pouze jaksi „pro okrasu“.

Vobořilův text je založen v drtivé míře na studiu primárních pramenů: v první řadě archivních (AHMP) a v nemenší míře též pramenů dobové lokální publicistiky. I v tomto směru vše nasvědčuje autorovu nadprůměrnému vykonanému úsilí. K tomuto aspektu práce si dovoluji pouze dílčí „řemeslnou“ poznámku k závěrečným seznamům. Ne všechno, co má podobu knihy, můžeme považovat za literaturu. Autor totiž v seznamu literatury bez váhání uvádí zdroje, jež mají jednoznačně pramennou povahu.

Jazyková stránka diplomové práce je velmi uspokojivá. Ve srovnání s běžnou gramatickou a stylistickou úrovní diplomových prací je Vobořilův text jistě nadprůměrný.

Tato diplomová práce je z konceptuálního hlediska vhodně uchopená. Autor se neomezil na shromáždění informací z pramenů, jež by pak pouze převedl do souvislého chronologického sledu, nýbrž s těmito informacemi dále z různých hledisek pracoval. Vše nasvědčuje tomu, že se mu podařilo vytvořit obsáhlou databázi místních činovníků, která mu následně umožnila sledovat povahu lokální reprezentace, vztahové sítě i subtilní interakce mezi jednotlivými frakcemi a individui.

Než však autor přešel k tomuto merituu diplomové práce, nastínil historický a populační vývoj Libně, což je zcela na místě. V tomto směru bych měl jen dílčí poznámku, že by nebylo na škodu, kdyby např. v poznámce uváděl dnešní názvy existujících ulic (srv. s. 15ad.), protože by práce mohla být srozumitelnější také dalším čtenářům, kteří nejsou obyvateli Prahy 8. Tento problém na druhé straně částečně řeší přiložená mapa Libně. V pozdějších kapitolách se k obecným aspektům fungování tehdejších obcí opět vrací, když se zabývá běžnými prvky komunální agendy jako byly daně, školství či obecní podnikání (s. 112an.).

Na stránce 23 přechází k meritorní části diplomové práce. Zde vymezuje koncept elity, s nímž hodlá dále pracovat. Za kritérium pragmaticky zvolil institucionální hledisko, tj. příslušnost k orgánům obecní samosprávy. Zároveň však plně připouští i (dnes běžnější a užitečnější) funkcionální hledisko, tj. faktickou pozici v mocenských vztazích bez ohledu na její institucionální zakotvení. V tomto směru konstatuje: „Zjistit sféru vlivu těchto „šedých eminencí“, navíc s tak velkým časovým odstupem, je dost obtížné. Přesto se i tito lidé nebo i organizace v mé práci objeví...“ (s. 23). Podle mého názoru se mu tyto interakce v následujícím textu zdařilo v rámci možností postihnout velmi zdařile.

Širší komparativní dosah dodává Vobořilově práci snaha o postizení určitých „typů“ komunálních činovníků, jež pak dokresluje případy konkrétních libeňských aktérů, a rovněž snaha rozlišovat honorace a byrokracii z hlediska životních strategií i možností vlivu (s. 25), k čemuž se v závěrečných částech ještě vrací (s. 142an.). Solidní přehled má autor také o právní stránce problematiky. Výklady sice omezuje na nejnужnější minimum a vedle dnešní německojazyčné literatury z dobových materiálů

užívá v podstatě jen J. Pražáka. S ohledem na tématické zaměření práce však nelze v tomto směru mít námitek.

Diplomová práce poskytuje vskutku komplexní pohled na život libeňské komunální elity. Autor postihuje jak politické aspekty jejich činnosti (délku působení v orgánech, konexe pro realizaci zájmů apod.), tak i jejich sociální původ, profesní příslušnost a životní úroveň.

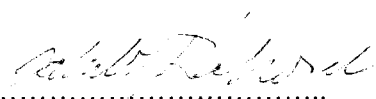
Libeň mu poskytla rovněž výbornou základnu pro postihu směrů praktické komunální politiky, v níž ideologické bariéry byly (stejně jako dnes) daleko snáze prostupné, než v případě nejvyšších zastupitelských sborů. Autor především na stránkách 90-96 postihuje skutečné interakce a dočasné koalice mezi různými sociálními skupinami (resp. jejich reprezentací) v dané lokalitě, které se třídnímu schématu politického štěpení společnosti a ideologickým animozitám zcela vymyká.

Za největší přínos této diplomové práce považuji vyváženost mezi „jednotlivým“ a „obecným“. Přestože jde o ryze lokálně zaměřenou studii, je její dosah daleko širší, protože autor je schopen vyvozovat zobecňující závěry, jež budou užitečné i dalším historikům. Právě toto (podle mého názoru dostatečně) vypovídá o autorově velmi dobré průpravě ve výkladových postupech sociální historie.

Na závěr si však neodpustím určitou jízlivou poznámku. Dosud jsem se neseťkal s tak špatně svázanou diplomovou prací, v níž by na více místech byly zpřeházené stránky. U tak kvalitní práce je to velká škoda.

Tato diplomová práce je vynikajícím základem pro obhajobu a z pozice oponenta navrhuji známku „výbornou“.

V Praze 11. září 2006

.....
PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.